

Ana-Maria Cătănuș, *Vocația libertății: forme de disidență în România anilor 1970-1980*, București, Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului, 2014, 300 pp.

Prin lucrarea *Vocația libertății: forme de disidență în România anilor 1970-1980*, cercetătoarea Ana-Maria Cătănuș oferă o perspectivă cuprinzătoare asupra manifestărilor de disidență din România, în perioada reprezentativă a ultimelor două decenii de existență ale Republicii Socialiste România. Trecutul recent, pare că ne transmite autoarea, ar trebui să fie privit – mai ales – dintr-un punct de vedere spiritual și moral, acela al emoțiilor particulare. Așadar, doamna Cătănuș realizează, fără a renunța nicio clipă la rigurozitatea atât de necesară istoricului, o incursiune în lupta pentru „traiul în adevăr” a acelor dintre români care au ales să se opună abuzurilor regimului Ceaușescu.

A existat cu adevărat disidență în România? Și dacă da, cum s-a manifestat aceasta? Cine au fost aceia care și-au asumat „vocația libertății” și care au fost consecințele opțiunii lor? Acestea sunt doar câteva dintre întrebările la care istoricul Ana-Maria Cătănuș oferă răspunsuri inovatoare. Izvoarele pe care se întemeiază cercetarea autoarei sunt impresionante atât prin cantitate, cât și, mai ales, prin calitate, cititorul regăsind o informație abundentă asupra semnificațiilor „vocației libertății” în România anilor 1970-1980. De la „mișcarea Goma” („mișcarea pentru drepturile omului” – p. 96) la „războiul luminii împotriva întunericului” al preotului Gheorghe Calciu-Dumitreasa (p. 138), disidența românească este înfățișată de autoare drept „o constelație de personalități excepționale, pe alocuri excentrice” (p. 90).

Nimic nu scapă atenției istoricului: documente inedite din arhivele românești și internaționale (Arhiva Consiliului Național pentru Studierea Arhivei Fostei Securități, Arhivele Naționale Istorice Centrale, Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, Arhiva Radio Europa Liberă – Open Society Archives, Arhiva Diplomatică a Ministerului de Externe Francez, Arhiva „Țentr imeni Andreia Saharova, Arhiva Obșestvo „Memorial” etc.), documente diplomatice publicate,

memorii și jurnale ale personalităților implicate, la care se adaugă o bogată bibliografie.

Autoarea începe prin a realiza o introducere aprofundată în ceea ce privește fenomenul disidenței (definirea pe larg a conceptului, plasarea acestuia într-un spațiu geografic și temporal etc.). Firul cercetării sale urmărește în continuare, într-un discurs care curge cronologic, cele mai importante manifestări de opoziție din Uniunea Sovietică și Europa de Est, scopul istoricului fiind, așa cum însăși mărturisește, acela de a aborda „problema disidenței din România în contextul mai larg al disidenței din blocul sovietic”, ceea ce „ar răspunde unei nevoi științifice, dar și morale” (p. 21).

Ana-Maria Cătănuș consacră cea de-a treia parte a argumentației sale – și cea mai consistentă – studiului și analizei disidenței românești, realizând o tipologie a acesteia în funcție de mediul socio-profesional și specificului etnic al disidenților, în cadrul fiecărei categorii fiind evidențiați principalii actori și gesturile de opoziție reprezentative ale acestora. Printre personalitățile marcante cărora doamna Cătănuș le dedică nucleul cercetării sale îi regăsim pe Paul Goma, Vlad Georgescu, Gheorghe Calciu-Dumitreasa, Mihai Botez, Doina Cornea, Dorin Tudoran. Autoarea reușește să reconstituie „periplul prin infern” al disidenților români, prin filtrul abuzurilor la care aceștia au fost supuși de către Securitate, sub atenta observație a decidenților politici. Astfel, demersul Anei-Maria Cătănuș se transformă într-o manifestație pentru microistorie, aceea a oamenilor care au ales să lupte pentru libertatea poporului român, indiferent de măsura sacrificiului lor.

În zilele noastre, având în vedere că – așa cum atenționează cu regret istoricul Ana-Maria Cătănuș – „o parte din motivele *tăcerii*, lipsei de atitudine din societatea românească actuală, liberă de un sfert de secol, sunt asemănătoare cu cele care au motivat tăcerea din timpul perioadei comuniste: teama de a nu fi marginalizat profesional, teama de excludere din anumite grupuri, teama de a nu pierde statutul social deja atins” (p. 251), cercetarea și concluziile Anei-Maria Cătănuș merită toată atenția noastră.

Ioana Elena Secu